

Priručnik o GPSR-u (Opšta uredba o bezbednosti proizvoda)

Strateški vodič za zaštitu potrošača, procenu rizika, sledljivost i pravno usklađenu saobraznost na tržištu prema Uredbi (EU) 2023/988

SYSTEMIC STANDARDS

Oberasbacher Str. 16c
90522 Oberasbach
Nemačka

info@systemic-standards.com
www.systemic-standards.com

Važne informacije za međunarodne proizvođače, uvoznike, ovlašćene predstavnike i onlajn trgovce (e-trgovina)

1. Šta je GPSR i zašto vas se to tiče?

GPSR (General Product Safety Regulation, odnosno Opšta uredba o bezbednosti proizvoda – Uredba (EU) 2023/988) je fundamentalni zakon na nivou Unije za osiguravanje bezbednosti potrošačkih proizvoda na evropskom jedinstvenom tržištu. Ona zamenjuje staru Direktivu o opštoj bezbednosti proizvoda (2001/95/EZ) i transformiše evropsko pravo o bezbednosti proizvoda u uredbu koja se direktno primenjuje u svim državama članicama EU.

Za razliku od specifičnih CE direktiva, koje pokrivaju samo određene klase proizvoda (kao što su elektronika ili igračke), GPSR funkcioniše kao sveobuhvatna, zakonska sigurnosna mreža.

Gvozdeno osnovno načelo GPSR-a:

Nijedan privredni subjekt ne sme staviti proizvod na tržište ili ga učiniti dostupnim na tržištu u EU ako on nije bezbedan. Ovo važi za sve neprehrambene potrošačke proizvode (B2C), bez obzira na to da li nose CE oznaku ili ne.

Oblast primene stoga obuhvata:

Proizvodi bez obaveze CE označavanja:

Npr. konvencionalni nameštaj, odeća, tekstil, nakit, sportska oprema, ručni alati, predmeti za domaćinstvo.

Proizvodi sa obavezom CE označavanja (dopunski):

Za elektroniku, igračke ili mašine, GPSR se primenjuje dodatno u svim oblastima koje već nisu pokrivene specifičnim posebnim zakonodavstvom o CE označavanju (npr. u pogledu proširenih obaveza u onlajn trgovini, sledljivosti i upravljanja opozivom).

Kritična realnost za e-trgovinu:

GPSR je kreiran specijalno za digitalno doba. On zatvara regulatorne praznine u prodaji na daljinu (onlajn prodavnice, platforme kao što su Amazon, eBay, Temu, Shein) i obavezuje trgovce na transparentnost i dokumentaciju bez presedana, čak i pre same prodaje.

2. Koje posledice prete u slučaju nepoštovanja GPSR-a?

Organi za nadzor tržišta država članica EU opremljeni su dalekosežnim ovlašćenjima kroz GPSR. Budući da je fokus izuzetno snažno stavljen na onlajn trgovinu, nadzor se odvija visoko automatizovano i digitalno. U slučaju kršenja pravila, primenjuju se drastične sankcije:

Automatizovane blokade na platformama (trenutno zaustavljanje):

Platforme za e-trgovinu zakonski su obavezne da odmah obrišu ponude (ASIN-ove) ukoliko na listingu nedostaju obavezni podaci prema GPSR-u (kao što je odgovorno lice u EU).

Službene naredbe za opoziv proizvoda:

Ako se proizvod klasifikuje kao nebezbedan ili ako postoje fundamentalne greške u označavanju, nadležni organi nalažu zabranu prodaje, kao i opoziv direktno od krajnjeg potrošača. Trgovac snosi sve troškove povraćaja robe, zamene ili refundacije.

Blokade na graničnim carinama:

Carina nasumično proverava pošiljke na postojanje odgovornog lica u EU i jedinstvenog ID-a proizvoda. Ukoliko oni nedostaju, uvoz se odbija.

Osetljive novčane kazne:

Nacionalni zakonodavci su masovno povećali okvire za novčane kazne. Prekršaji protiv obaveza označavanja ili prijavljivanja kažnjavaju se visokim novčanim kaznama.

Posebno kritično:

Proizvod koji formalno ne odgovara GPSR pravilima o označavanju (npr. nedostaje adresa odgovornog lica) pravno se klasifikuje kao potencijalno nebezbedan i ne sme se izlagati, reklamirati niti prodavati na jedinstvenom tržištu EU.

3. 5 ključnih zahteva GPSR-a (Šta morate da uradite)

Da biste svoje proizvode distribuirali pravno bezbedno u EU pod GPSR-om, morate implementirati sledećih pet ključnih stubova:

Imenovanje odgovornog lica u EU:

Svaki potrošački proizvod proizveden izvan EU strogo zahteva privrednog subjekta sa sedištem u EU (npr. uvoznika ili imenovanog ovlašćenog predstavnika u EU) koji preuzima odgovornost za usklađenost (compliance).

Sprovođenje interne procene rizika:

Čak i za proizvode koji ne podležu CE označavanju, proizvođač mora izraditi sistematsku analizu rizika. Pri tome se moraju proceniti aspekti kao što su ciljna grupa (npr. opasnost po decu), sajber bezbednost (kod umreženih proizvoda) i dugotrajnost.

Osiguravanje sledljivosti (Traceability):

Proizvodi moraju imati jedinstvene ID-ove (brojeve tipa, serije ili serijske brojeve) kako bi se u slučaju štete mogla precizno izolovati neispravna proizvodna serija.

Ispunjenje proširenih obaveza označavanja:

Ime i poštanska adresa proizvođača, kao i odgovornog lica u EU, moraju biti fizički postavljeni na proizvod ili na njegovu ambalažu.

Uspostavljanje sistema za prijavljivanje i upravljanje opozivom:

Privredni subjekti moraju obezbediti kanale za pritužbe potrošača i zakonski su obavezni da nesreće ili bezbednosne rizike bez odlaganja prijave organima vlasti putem evropskog Safety Gate-a (nekadašnji RAPEX).

4. Plan puta ka usklađenosti sa GPSR-om: U 4 koraka do pravno bezbednog plasiranja

Kao vaš strateški partner, vodimo vas efikasno i pravno bezbedno kroz GPSR proces:

Korak 1: Analiza statusa i aktera: Proveravamo vaš lanac snabdevanja i utvrđujemo ko u vašoj strukturi preuzima ulogu proizvođača, uvoznika ili distributera. Ako se nalazite izvan EU, obezbeđujemo pravno usklađeno odgovorno lice u EU.

Korak 2: Procena rizika i provera označavanja: Izrađujemo neophodnu GPSR analizu rizika za vaše proizvode i proveravamo usklađenost vaših fizičkih etiketa, izgleda ambalaže i uputstava za upotrebu.

Korak 3: Digitalna usklađenost za onlajn platforme: Pripremamo tražene podatke (podatke o proizvođaču, EU lice, upozorenja, slike proizvoda) tako da ih možete bez greške uneti u pozadinske sisteme (backend) Amazona, eBay-a i sličnih, kako biste sprečili algoritamske blokade.

Korak 4: After-Sales i praćenje bezbednosti: Uspostavljamo za vas sistem za evidentiranje pritužbi kupaca i kreiramo zakonski zahtevani proces za zvanične prijave i potencijalne akcije opoziva proizvoda.

5. Vaše prednosti kroz našu profesionalnu podršku

Zaštita od gubitka prometa:

Nema algoritamskih blokada listinga ili iznenadnih suspenzija vaših najprodavanijih proizvoda u onlajn trgovini.

Pravna sigurnost kod robe koja ne podleže CE označavanju:

Konačno jasna situacija i pravna zaštita za grupe proizvoda koje su do sada delovale „oslobođeno od regulative“ (npr. odeća, dekoracija, nameštaj).

Zaštita pri carinjenju i uvozu:

Nesmetano carinjenje na spoljnim granicama EU zahvaljujući potpunom označavanju privrednih subjekata.

Sve sa jednog mesta:

Savršeno povezivanje vaših postojećih CE procesa sa novim, sveobuhvatnim zahtevima GPSR-a.

6. Važno razlikovanje: GPSR naspram CE, PPWR, EPR, ESPR i DPP

GPSR se ne sme posmatrati izolovano. On se direktno prepliće sa postojećim okvirom usklađenosti (compliance) Evropske unije i mora se strogo razlikovati od ostalih ekoloških propisa i specifikacija proizvoda:

6.1 GPSR naspram CE označavanja

Fokus: CE proverava usaglašenost sa visoko specifičnim, harmonizovanim tehničkim standardima (npr. frekvencije, električni naponi). GPSR proverava opštu bezbednost proizvoda u svakodnevnoj upotrebi od strane krajnjeg potrošača (npr. oštre ivice na nameštaju, opasnost od davljenja na odeći).

Odnos: Oni se međusobno ne isključuju. Bluetooth slušalice zahtevaju CE oznaku (prema RED, EMC, RoHS) i istovremeno moraju ispunjavati GPSR specifikacije (navođenje odgovornog lica na onlajn listingu, evidentiranje pritužbi potrošača).

6.2 GPSR naspram PPWR-a i EPR-a

Fokus: GPSR štiti potrošača od fizičkih povreda, ozleda ili zdravstvenih rizika uzrokovanih proizvodom. PPWR i EPR štite životnu sredinu od planina otpada i rasipanja resursa kroz ambalažu, odnosno kroz kraj životnog veka proizvoda (End-of-Life).

Odnos: Proizvod usklađen sa GPSR-om sa savršeno vidljivim adresama proizvođača može se ipak odmah povući sa tržišta ukoliko nedostaju EPR registracioni brojevi (npr. LUCID u Nemačkoj) ili ako ambalaža krši PPWR ograničenja u pogledu zapremine.

6.3 GPSR naspram ESPR-a i Digitalnog pasoša za proizvode (DPP)

Fokus: Dok GPSR u vidu ima trenutni bezbednosni status u trenutku stavljanja na tržište, ESPR i DPP upravljaju održivošću i mogućnošću reciklaže tokom celokupnog životnog ciklusa (mogućnost popravke, ugljenični otisak - CO₂ footprint).

Odnos: Budući Digitalni pasoš za proizvode (DPP) će revolucionisati sledljivost prema GPSR-u. U budućnosti će ID-jevi proizvoda, upozorenja i podaci o proizvođaču koji se zahtevaju prema GPSR-u biti deponovani direktno digitalno u DPP-u i dostupni putem istog QR koda.

7. Specifični zahtevi GPSR-a prema proizvodima i primeri iz prakse

Budući da GPSR ne propisuje konkretne tehničke standarde, procena bezbednosti se orijentiše prema nacionalnim standardima, stanju tehnike i specifičnim rizicima za potrošače.

Primer iz prakse 1: Tekstil i odeća (npr. dečji duks sa kapuljačom)

Relevantni bezbednosni rizici: Opasnost od davljenja zbog traka/pertli, zapaljivost materijala, hemijsko opterećenje usled boja (npr. azo-boje). Obavezne mere prema GPSR-u:

- **Analiza rizika:** Provera dužine traka prema evropskom standardu EN 14682 (Bezbednost dečje odeće).
- **Sledljivost:** Ušivena tekstilna etiketa sa jedinstvenim brojem serije (batch number) radi identifikacije serije bojenja i proizvodnje.
- **Onlajn trgovina:** U veb-prodavnici sastav materijala, kao i eventualna bezbednosna uputstva i uputstva za pranje moraju biti tekstualno prikazani na zvaničnom jeziku kupca.

Primer iz prakse 2: Nameštaj za stanovanje (npr. drveni trpezarijski sto ili zidna polica)

Relevantni bezbednosni rizici: Stabilnost pod opterećenjem, pucanje i iveranje drveta, isparavanje opasnih hemikalija (npr. formaldehid iz lepkova), rizik od povreda usled oštih ivica. Obavezne mere prema GPSR-u:

- **Analiza rizika:** Ispitivanje opterećenja i stabilnosti prema važećim standardima za nameštaj (npr. EN 12521). Procena rizika od toga da li se komad nameštaja može prevrnuti u slučaju pogrešnog opterećenja od strane dece.
- **Označavanje:** Utiskivanje vrelim pečatom, lepljenje ili utiskivanje adrese proizvođača i uvoznika direktno na donju stranu komada nameštaja.
- **Uputstvo za montažu:** Priložiti jasno uputstvo za sklapanje bez grešaka na zvaničnom jeziku, uključujući obaveznu napomenu upozorenja za montiranje na zid (ukoliko je potrebno radi stabilnosti).

Primer iz prakse 3: Ručni alati (npr. mehanički čekić ili odvijač)

Relevantni bezbednosni rizici: Lom materijala glave čekića pod udarnim opterećenjem, labavljenje drške, nedovoljna ergonomska izolacija. Obavezne mere prema GPSR-u:

- **Analiza rizika:** Ispitivanje tvrdoće materijala i spoja između glave i drške prema relevantnim DIN/EN standardima.
- **Sledljivost:** Laserska gravura na telu alata sa brojem modela i godinom proizvodnje.
- **Napomene upozorenja:** Piktogrami na ambalaži i na onlajn listingu koji propisuju nošenje zaštitnih naočara tokom upotrebe.

8. GPSR u onlajn trgovini (E-Commerce) – Fundamentalne obaveze

Prodaja na daljinu se nalazi u apsolutnom fokusu GPSR-a. Ako proizvode prodajete onlajn evropskim potrošačima, sledeće informacije moraju biti prikazane jasno vidljivo direktno na stranici proizvoda (Detail Page):

Proizvođač:

Ime, registrovani trgovački naziv ili registrovani zaštitni znak, kao i potpuna poštanska adresa i imejl/veb adresa proizvođača.

Odgovorno lice u EU:

Ukoliko se proizvođač nalazi izvan EU, ime, poštanska adresa i elektronski kontakt podaci (imejl ili veb adresa) odgovornog lica moraju biti postavljeni na listingu.

Identifikacija proizvoda:

Slika proizvoda visoke rezolucije, kao i podaci za jedinstvenu identifikaciju (npr. marka, broj modela, EAN/GTIN).

Napomene upozorenja i bezbednosne informacije:

Sva upozorenja koja su takođe fizički postavljena na proizvod ili na ambalažu moraju biti uneta u onlajn prodavnicu na odgovarajućem zvaničnom jeziku ciljnog tržišta u vidu teksta ili jasno čitljive slike.

9. Vaša odgovornost kao privrednog subjekta pod GPSR-om

GPSR izuzetno oštro definiše odgovornost i obaveze duž celog lanca snabdevanja:

- Proizvođač snosi primarnu odgovornost za bezbednost proizvoda i izradu analize rizika.
- Uvoznik pre uvoza mora proveriti da li je proizvođač ispunio sve obaveze. On ne sme uvesti proizvod za koji veruje da je nebezbedan. On dodatno mora postaviti svoje ime i svoju adresu na proizvod.
- Distributer (uključujući preprodavce) ne sme jednostavno „proslediti“ proizvode bez provere. On mora na bazi uzorka proveriti da li postoje obavezne oznake.
- Operator onlajn tržišta (marketplace) doduše ne odgovara direktno za proizvod, ali mora potpuno ukloniti ilegalne ponude i ponude koje nisu usklađene sa GPSR-om u roku od 2 radna dana nakon obaveštenja od strane nadležnih organa.

Zamka za dropshipping i sopstvene brendove (Private Label):

Svako ko distribuira proizvode pod sopstvenim imenom/brendom u EU (Private Labeling / White Labeling) ili šalje robu direktno iz zemalja van EU krajnjim kupcima (Dropshipping), automatski preuzima punu zakonsku odgovornost proizvođača!

10. Zašto mnogi GPSR projekti propadaju

Nedostatak EU adrese:

Mnogi trgovci izvan EU koriste lažne adrese ili adrese koje su čiste poštanske kutije kao „odgovorno lice“. Budući da organi vlasti i platforme digitalno upoređuju ove podatke, ove prividne konstrukcije bivaju odmah razotkrivene.

Jezičke barijere kod napomena upozorenja:

Upozorenja se često obezbeđuju samo na engleskom jeziku. Međutim, GPSR strogo zahteva jezik dotične zemlje EU u kojoj se proizvod prodaje.

Manjkave analize rizika za robu koja ne podleže CE označavanju:

Budući da za proizvode poput odeće ili dekoracije ne postoje klasični laboratorijski sertifikati, dokumentacija se često uopšte i ne izrađuje. Prilikom upita nadležnih organa, trgovac tada ne može da prezentuje analizu rizika.

11. Zakonski obavezni GPSR podaci za proizvod i ambalažu

Važi isti stepenasti princip kao i u pravu o CE označavanju: Označavanje se prvenstveno mora izvršiti direktno na proizvodu. Samo ukoliko je to nemoguće zbog veličine ili svojstva proizvoda, može se preći na ambalažu ili propratni dokument. GPSR kontrolna lista za etiketu:

- **CE oznaka** (samo ukoliko proizvod dodatno podleže nekoj CE direktivi).
- **Matični podaci proizvođača:** Zvanični naziv kompanije, važeća poštanska adresa za dostavu poziva, imejl adresa ili veb-URL.
- **Odgovorno lice u EU:** Ime lica/kompanije, potpuna poštanska adresa u EU, imejl adresa ili veb-URL (obavezno za sve proizvođače izvan EU).
- **ID proizvoda:** Broj modela, tipa, serije ili serijski broj za jedinstveno dodeljivanje.
- **Bezbednosne napomene i upozorenja:** Specifični, standardizovani simboli opasnosti ili tekstualna upozorenja na odgovarajućim službenim jezicima zemalja u kojima se vrši prodaja.

12. Kontrolna lista – Neophodna dokumentacija za GPSR Pre-Audit

Da bi se pravno bezbedno proverio nivo regulatorne zrelosti vaših proizvoda, dokumentacija mora biti struktuirano prikupljena. Molimo vas da nam ove dokumente dostavite objedinjeno (poseban imejl za svaku liniju proizvoda) na info@systemic-standards.com

Podaci o proizvodu i akterima:

Naziv proizvoda, marka, slike proizvoda visoke rezolucije; kontakt podaci proizvođača i predviđenog odgovornog lica u EU.

Procena rizika:

Interna dokumentacija o identifikaciji potencijalnih rizika proizvoda (npr. hemijski, mehanički, oštre ivice) i opisi mera za njihovo uklanjanje.

Izveštaji o ispitivanju (ako su dostupni):

Laboratorijski izveštaji o ispitivanju materijala, analizama štetnih materija (npr. REACH, OEKO-TEX za tekstil) ili mehaničkim testovima opterećenja prema nacionalnim/evropskim standardima.

Koncept sledljivosti:

Opis sistema numerisanja (broj serije, bar-kod, serijalizacija) kojim se osigurava da se neispravne isporuke mogu pratiti unazad sve do proizvodnog pogona.

Koncept označavanja:

Nacrti i dimenzionisani crteži etikete proizvoda, tipske pločice, kao i dizajna ambalaže sa svim zakonski obaveznim podacima.

Tekstovi za upotrebu i bezbednost:

Nacrt uputstva za upotrebu, uputstva za montažu, kao i tačni tekstovi svih bezbednosnih napomena i upozorenja na jezicima planiranih zemalja prodaje u EU.

Plan za pritužbe i opoziv:

Dokaz o internom sistemu za evidentiranje reklamacija kupaca, kao i struktuirani plan aktivnosti za slučaj potrebe za opozivom proizvoda.

Osiguranje od odgovornosti za proizvod:

Dokaz o važećem osiguranju od odgovornosti za proizvod sa pokrićem na nivou cele EU. Pretpostavlja se suma pokrića od najmanje 1.000.000 €; kod povećanog rizika (npr. artikli za decu), hitno se preporučuje 2.000.000 € do 3.000.000 €.

13. Sledeći korak ka pravno bezbednom odobrenju za tržište

GPSR je fundamentalno pooštrio pravila igre u evropskoj zaštiti potrošača. Ko zanemari obezbeđivanje podataka i označavanje, u e-trgovini gubi svoju vidljivost u najkraćem roku i rizikuje blokade naloga koje ugrožavaju opstanak. Proaktivna, čista implementacija štiti vaše investicije i osigurava vam trajnu konkurentsku prednost na najvećem jedinstvenom tržištu na svetu.

Vodimo vašu kompaniju bezbedno kroz GPSR regulativu. Naš pristup se zasniva na neprimetnom povezivanju tehničke bezbednosti proizvoda i digitalne dostupnosti podataka za e-trgovinu. Osiguravamo da vaša fizička oznaka tačno odgovara vašim digitalnim listinzima kako bismo garantovali trajnu sposobnost plasmana i apsolutnu pravnu sigurnost na celom prostoru EU.

Zašto Systemic Standards?

Mi ne verujemo u krutu birokratiju, već u pametne, sistemske procese. Povezujemo duboko pravno i tehničko znanje sa praktičnim, ekonomski opravdanim rešenjima za moderne uvoznike, proizvođače i trgovce. Bilo da se radi o potrošačkoj robi, kompleksnoj elektronici ili industrijskoj mašini – mi se brinemo o tome da vaši proizvodi ispunjavaju evropske bezbednosne standarde ne samo na papiru, već i u praksi.

Systemic Standards – stručnost u bezbednosti proizvoda. Izvrsnost u usklađenosti.

Systemic Standards • Oberasbacher Str. 16c • 90522 Oberasbach • Nemačka
info@systemic-standards.com • www.systemic-standards.com